Urban Sikeborg

I släktforskningens tjänst

Carl Szabad berättar historien om den digitala revolutionen

Särtryck ur

Släktforskarnas årsbok 2013

[ISBN 978-91-87676-77-2 | ISSN 0280-3984]

utgiven av Sveriges Släktforskarförbund

Distribuerad som pdf-fil 2025

Copyright © Urban Sikeborg (CC BY-SA 4.0)

I släktforskningens tjänst

Carl Szabad berättar historien om den digitala revolutionen

– Av Urban Sikeborg –

Sverige har en fantastisk tillgång till omfattande arkiv alltifrån 1500-talets mitt och en praktiskt taget rikstäckande kyrkobokföring från stormaktstidens slut. Ändå har 1900-talet alltid varit släktforskningens stora sorgebarn. Det hjälper inte att där må källorna flöda som rikast; före 1997 var det ändå i praktiken lättare för den som började släktforska att kartlägga släktkretsar och ägarförhållanden för århundraden sedan än att hitta sina mor- och farföräldrars samtida släktingar. De kyrkböcker som mikrofilmats i samarbete mellan Riksarkivet och Jesu Kristi kyrka av sista dagars heliga sträckte sig bara fram till omkring 1900 och för tiden därefter satte sekretessen sitt avoga krokben i vägen. Den som inte hade äldre släktingar med goda minnen hade ett tufft jobb framför sig.

Sett så här i backspegeln kom därför redan den första versionen av *Sveriges dödbok* från 1997 att innebära en genomgripande förändring av vårt sätt att forska. Sedan dess har flera, ständigt utökade versioner av dödboken och nya skivor som *Sveriges Befolkning* och *Begravda i Sverige* med sina miljoner och åter miljoner personuppgifter gett oss möjlighet att följa upp personer och familjer i närliggande tid i en omfattning som dessförinnan hade varit öns-

kedrömmar. Och skivorna har gagnat inte bara oss fritidsforskare; intäkterna från skivorna har länge utgjort en betydande del av den ekonomiska basen för Sveriges Släktforskarförbunds verksamhet.

Om du tittar på skivomslagen ser du att de getts ut av opersonliga organisationer som just Sveriges Släktforskarförbund och Riksarkivets Svensk arkivinformation (SVAR). De flesta skivorna skulle emellertid inte finnas om det inte vore för främst två personers insatser: Carl Szabads och Johan Gidlöfs.

Ett år med cancer, död och begravning

Jag hade visserligen samtalat artigt med Carl vid dryga dussintalet tillfällen i släktforskarsammanhang genom åren då han var anställd av Sveriges Släktforskarförbund, men jag kan inte säga att jag kände honom eller egentligen visste vad han åstadkommit.[1] Det var först under hans sjukdomstid under förra året som jag lärde mig mer om vad han gjort. Vi hade båda varit på släktforskardagarna i Norrköping 2011 av olika anledningar. Carl var irriterad över en kraftig svullnad han fått på halsen, men eftersom han var engagerad i släktforskardagarna väntade han med att kontakta husläkaren. Det visade sig vara cancer. Strax efter beskedet, då han började behandlingen med strålning och cellgifter, fick han förbundets uppdrag om att ta fram en ny, utökad version av dvd-skivan *Begravda i Sverige*. Hans tjocka kalufs föll av, han magrade kraftigt och på ett par månader åldrades han årtionden. Han fick svårt att tala och måste sondmatas under ett halvår och återhämtningen var långsam. Men under hela denna tid, under och mellan sjukhusvistelserna arbetade han oupphörligt med de hundratals digitala arkiv som kontinuerligt skickades in med sammanlagt miljoner gravsatta. Kombinationen avlidna och cancerbehandling kändes illavarslande, men bara på direkta frågor berättade han

[1] Många har nog hört talas om Carl Szabad eller läst hans inlägg på Anbytarforum i olika sammanhang, veteran som han är inom släktforskarrörelsen. Han föddes 1947, på fädernet av transsylvansk-fransk släkt, på mödernet av rent ångermanländskt ursprung. Han var elektroingenjören som 1993 anställdes på Sveriges Släktforskarförbund lilla kansli, först som administratör, sedan som kanslichef. Från 2003 var han tillsatt som projektledare åt förbundet på heltid. Carl har under många år varit styrelseledamot i StorStockholms Genealogiska Förening. Hans privata forskning omfattar bland annat en sockengenealogi för ångermanländska Resele och ett ännu opublicerat diplomatarium med exakta transkriptioner av samtliga medeltida brev som rör Ångermanland, Västerbotten och Norrbotten. Dessutom har han bidragit med omfattande kompletteringar till såväl Bygdéns *Hernösands stifts herdaminne* som *Uppsala stifts herdaminne*, bland annat utifrån genomgångar av Vasatidens fogderäkenskaper med verifikationer.

Carl Szabad. Foto: förf. 2013.

motvilligt hur hälsoläget var. Hans första prioritet under allt detta var att få *Begravda i Sverige*-skivan klar till Släktforskardagarna 2012 som det ursprungligen hade varit tänkt. Anden var villig men kroppen svag och responsen från kyrkogårdsförvaltningarna var senfärdig. Han hann därför inte bli klar innan projektanställningen upphörde. De sista sex veckorna arbetade han ändå, utan att begära någon ersättning, och skivan kunde släppas som planerat under Släktforskardagarna i Gävle kort därefter. Det var under samtalen med honom denna tid som jag började få en inblick i vad det innebar att framställa en så stor databas[2] på skiva. När Carl börjat återhämta sig bad jag att få veta mer om hans arbete med alla dessa cd- och dvd-skivor. Det här är ett sammandrag av vad han och andra berättat.[3]

Inga äventyr, bara hårt arbete

Det är en berättelse om att få en idé och förverkliga den, trots att det saknas föregångare och ibland också verktyg. Carl är den som många gånger har kommit med uppslagen, den som har gått på jakt i arkiven för att hitta digitala källor som skulle kunna användas för att underlätta vår släktforskning. Han har ofta varit motorn i projekten till dess en ny skiva eller nätdatabas sett dagens ljus. Detta är visserligen stort nog i sig och något som många känner till. I mitt tycke ligger hans största prestation ändå inom ett område som till större delen är osynligt för dem som använder skivorna: hur man tämjer och tuktar ett oredigt digitalt material och höjer dess kvalitet så mycket som det bara står i mänsklig makt att åstadkomma. För det vore lätt och alldeles fel att som jag utgå från att skivprojekten enbart handlat om att överföra existerande uppgifter i en databas från gamla databand till en skiva, att man kort och gott

[2] En databas är datorvärldens motsvarighet till ett fysiskt arkiv eller pappersregister. I båda fallen rör det sig om uppgifter som valts ut därför att de antingen handlar om ett visst ämne eller ska användas för ett visst syfte. Uppgifterna har ställts upp i en ordnad, genomtänkt struktur så att det ska gå lätt att hitta och hämta ut dem. Skillnaden är att medan arkiven hanteras av människor hämtas och hanteras de uppgifter som lagts in i en databas av datorprogram.

[3] Jag har intervjuat Carl vid sju tillfällen under ett halvårs tid. Intervjuerna har underlättats av att Carl har sparat samtliga handlingar, arbetsanteckningar och mejl som rör skivutgivningen sedan arbetet på den första *Sveriges dödbok* började 1995. Jag har fått en intervju med Johan Gidlöf om de tekniska lösningarna bakom skivorna och med Anders Nordström, chef för Riksarkivet SVAR, rörande Riksarkivets digitala publiceringar. Förutom några kortare samtal med bland andra två tidigare styrelseledamöter i förbundet har jag också intervjuat förre förbundsordföranden Ted Rosvall per telefon.

Under ett besök i USA 1994 skaffade jag två cd-skivor med *Social Security Death Index* vilka jag visade för mina bekanta. Detta verkar ha blivit ett av fröen till den första landsomfattande sökbara databasen på cd, *Sveriges dödbok*. I andra länder är det rätt vanligt att ge ut skivor som innehåller äldre, svåråtkomliga böcker. Den uppsjö av skivor med databaser som finns i Sverige verkar dock vara ovanlig i ett internationellt perspektiv. Jag tror att framgången för de svenska skivorna åtminstone delvis beror på de utmärkta sökmöjligheterna och att föreningarna har fått tillgång till presentationsprogrammet så att de kan dela med sig av sina egna databaser.

Elisabeth Thorsell, redaktör för Swedish American Genealogist och för Svenska Släktkalendern, mottagare av Victor Örnbergs Hederspris 2006

bara skyfflat över data och sedan bränt en hoper skivor med materialet. Bakom så gott som varje skiva ligger ett omfattande planeringsarbete och bokstavligen tusentals timmar av intensivt och kvalificerat testande, redigerande och rättande. Dessutom döljer sig krävande och skräddarsydda tekniska lösningar bakom skivornas avskalade gränssnitt.

Carl förklarar varför detta är nödvändigt. Ju högre auktoritet eller ju större omfång en databas har, desto större trovärdighet tenderar den att få gentemot ursprungskällan och desto mindre angeläget kommer det att kännas att gå tillbaka till begynnelsen för att verifiera uppgifterna. I praktiken kommer en sådan databas att ersätta ursprungskällan. Det gäller särskilt de skivor som baserats på digitala källor som fortfarande är sekretessbelagda, där det blir komplicerat att få ut vad som stod i källan från början. Därför måste kvaliteten på skivorna vara minst lika bra som ursprunget, helst bättre.

Så jag kommer inte att återge någon rafflande äventyrshistoria. I stället vill jag återge en historia som inte berättats tidigare, den om Carls och Johans mödosamma arbete med skivorna och varför vi kan känna oss trygga med databaserna som källor i egen kraft.

Jag börjar med att återge rätt detaljerat hur den första versionen av *Sveriges dödbok* kom till, eftersom den lade grundvalen för de andra skivorna. Därefter följer några sidor om uppföljarna och om hur *Sveriges Befolkning* och ett par andra viktiga databaser blev en verklighet och vad Carl åstadkommit därefter. Den återstående delen av artikeln tar upp kvalitetsfrågorna, om hur man källkritiskt bör se på skivorna, skivorna kontra den personliga integriteten och dessutom vad Riksarkivet SVAR planerar för framtiden. Artikeln

avslutas med en längre förteckning över alla de databaser och skivor som Carl medverkat till.

Upptakten – Sveriges dödbok

Den första versionen av *Sveriges dödbok* från 1997 var mer unik än jag insett. Undantar man telefonkatalogen som tidigare getts ut på cd var dödboken den första rikstäckande och sökbara databasen baserad på digitalt arkivmaterial i Sverige. Den var samtidigt den första publiceringen av öppna data för allmänheten, långt innan EU:s *Public Sector Information* och den svenska *Lagen om offentligt utnyttjande av information* (LOI). *Sveriges dödbok* gjorde Sverige till en föregångare då det gällde att publicera stora offentliga databaser. Något motsvarande fanns inte då – och finns fortfarande inte – i våra grannländer.

Det började med att Carl fick en idé en torsdagskväll i november 1995 när han umgicks med några släktforskare. Carl hade två år tidigare anställts på Sveriges Släktforskarförbunds kansli för att ansvara för den dagliga administrationen och leda den lilla gruppen av anställda. Förbundets verksamhet var då ännu i sin linda och man hade just börjat utvidga den blygsamma bokförsäljningen genom ge ut ett par äldre standardverk i faksimil.[4] Carl hade lånat tre skivor med den amerikanska databasen *Social Security Death Index* (SSDI), en stor databas med uppgifter om amerikaner med socialförsäkringsnummer vilka avlidit sedan 1962. Han frågade sig om det inte kunde finnas äldre digitalt material om avlidna svenskar på Riksarkivet som man på liknande sätt skulle kunna göra tillgängligt på cd. Han diskuterade uppslaget med släktforskaren Bosse Lindwall,[5] som rekommenderade honom att kontakta en gammal bekant till honom som var arkivarie vid Riksarkivet. Carl ringde på stående fot till denne och blev rådd att lämna in en ansökan till Riksarkivet om utlämning av det digitala material de kunde ha om avlidna.

När Carl återvänt hem på natten satte han sig direkt ner och skrev en begäran om utdrag. Alltför otålig för att orka vänta på att posten skulle göra sitt begav han sig själv följande morgon till Riksarkivet, där han fick tala med byråchefen Helmut Backhaus, en allvarsam och verserad gentleman. På Carls förfrågan om det fanns digitala register som innehöll uppgifter om avlidna fram till dags dato föreslog Backhaus *Statens person- och adressregister*, SPAR,

[4] Carl hade just då börjat driva det projekt han tagit initiativ till, att ge ut en faksimil av Gustaf Elgenstiernas *Den introducerade svenska adelns ättartavlor* med kompletteringsband.

[5] Mottagare av Victor Örnbergs Hederspris 2007.

ett folkbokföringsregister på databand som började föras 1977 och som byggde på uppgifter från den digitalt förda mantalslängden. Utdragen arkiverades med några års mellanrum. När Carl begärde att få dessa tre register utlämnade för hela riket log Backhaus brett för första gången – ingen hade någonsin bett att få ut så mycket digitalt material tidigare. Redan följande onsdag meddelade både Riksarkivet och Datainspektionen att de gav sitt godkännande. Backhaus kommenterade att tidigare hade enbart en av teleoperatörerna försökt att begära ut så stora mängder data, dock utan framgång.

Det är en sak att konstatera att det finns källmaterial bevarat, en helt annan att i praktiken genomföra ett pionjärprojekt som detta där man i mycket stor omfattning skulle använda digitala data som lagrats på gamla databand i föråldrat format och där det inte fanns några lösningar framtagna för att göra materialet lättillgängligt och sökbart. Även om det var en öppen fråga vem som skulle skapa allt detta, vilken programvara som skulle kunna hämta ut alla data och vem som skulle ersätta Riksarkivet för deras körningar hade Carl vid det här laget tillräckligt med information för att sammanställa en projektplan med en budget på 150 000 kronor. Han presenterade projektet som ett förslag inför Sveriges Släktforskarförbunds styrelse kort därefter och fick klartecken att köra igång arbetet. I efterhand kommenterar han att han fortfarande är osäker på om styrelsen verkligen förstod vad *Sveriges dödbok* innebar.

Lägg märke till tillvägagångssättet, som upprepas för flera av de stora skivprojekten. Initiativet har ofta varit Carls eget. Trots att hans officiella arbetsuppgifter på kansliet fram till och med 2002 var rent administrativa har han på sin lediga tid nosat upp stora digitala källor som släktforskare skulle kunna använda, han har diskuterat med myndigheterna om möjligheten till utlämning av materialet, han har undersökt hur praktiskt genomförbart arbetet skulle vara och de ekonomiska förutsättningarna. Därefter har han lagt fram färdiga förslag till digitala projekt.

Den ursprungliga tanken var alltså att den planerade *Sveriges dödbok* skulle täcka perioden 1978–1996 och enbart innehålla uppgifter från SPAR-registren. Det kom emellertid snart till Carls kännedom att också Statistiska Centralbyrån, SCB, hade ett årsvis, rikstäckande folkbokföringsregister som liksom SPAR-registret var en kopia av mantalslängden. Detta register (*Registret över totalbefolkningen*, RTB) började föras digitalt redan 1968. Carl ansökte om utlämning av dessa för åren 1968–1977 som komplement till de övriga. Här var det krångligare att få uppgifter utlämnade, eftersom registret ursprungligen

upprättats för statistiska ändamål och därmed hade ett starkare sekretesskydd. En jurist kopplades därför in för att avgöra vilken information som kunde lämnas ut. Prövningen resulterade i att de avlidnas adresser i *Registret över totalbefolkningen* klassificerades som sekretessbelagd information till skillnad från Riksarkivets sekretess för person- och adressregistren. Den första versionen av *Sveriges dödbok* saknade därför adress för dem som avlidit 1968–1977. Carl antecknar irriterat i sin dagbok: »Vi får inte ut adressen men allt annat. Och dessutom skall jag förbinda mig att ingen kommer att drabbas. Varför får man då inte ut alla offentliga uppgifter?» *Registret över totalbefolkningen* hade också den nackdelen att man tidigt hade rensat bort namnen på de avlidna för de första fem åren (1968–1972) av utrymmesskäl – det här var ju en tid när digitalt lagringsutrymme var en bristvara som fortfarande räknades i kilobytes i stället för i gigabytes eller terabytes. Materialet hade sitt värde eftersom det utöver personnumren innehöll uppgift om när och var personerna dött. Via omvägar borde det ändå vara möjligt för släktforskarna att kunna identifiera personerna i fråga.

På Riksarkivet skred man omgående till handling med vad man internt kallade »Dödsskivan». För Riksarkivet innebar projektet att man själv fick sina databaser överförda från databand till hårddisk, som då hade upplevt ett kraftigt prisfall och därför blivit attraktivt som lagringsmedium, och räkningen för körningarna kunde skickas till förbundet. För bägge parter var det en »vinn-vinn-situation». Det visade sig emellertid vara betydligt mer komplicerat och tidskrävande än man förutsett att avläsa databanden. Riksarkivets ursprungliga tidsplan framstod snart som orealistisk och därmed också prislappen för datakörningarna. Det gick inte att bara flytta över data från databand till hårddisk. De aktuella databaserna, som skapats i stordatamiljö, måste till att börja med konverteras till annan teckenuppsättning för att kunna användas, och konverteringen slog inte alltid fullt igenom. Vissa fält kunde av sekretesskäl inte tas med. Dessutom måste man enas om hur man skulle identifiera och filtrera bort de tusentals sekretesskyddade posterna i

> Svenska släktforskare är bortskämda. Jag har forskat i många andra länder, framför allt i USA, och ingenstans finns något så bra som våra skivor (...) Hatten av för Calle, som är eldsjälen bakom *Sveriges dödbok!*
> *Ted Rosvall, f. d. ordförande för Sveriges Släktforskarförbund*

databaserna. Det säger en del om de tekniska begränsningarna att Riksarkivet till slut blev tvunget att manuellt gå in och plocka bort varje sådan post, en efter en. Diverse förtretligheter måste hanteras. Vissa filer, som aldrig använts sedan de lämnats in för arkivering, visade sig innehålla skador som gjorde dem oläsbara innan de reparerats digitalt. I praktiken innebar dödboksprojektet att data i dessa register kom att bevaras i läsbar form för eftervärlden.

Carls dagbok från projektet vittnar om täta kontakter och om allehanda problem som måste hanteras omgående för att man skulle kunna gå vidare. Torsdagen den 15 februari tillägger han trött i dagboken: »Jag undrar om detta någonsin ska bli klart!» Snart kunde han ändå hämta de sista omgångarna med avlidna och arbetet med att förvandla materialet till en sökbar cd-skiva tog vid. Ett halvår senare, sommaren 1997, kunde den första versionen av *Sveriges dödbok* släppas med basfakta om drygt 2 555 000 personer som avlidit perioden 1968–1996.

Att man åstadkommit något epokgörande förstod upphovsmännen, men kanske inte så många andra. Intresset på släktforskardagarna i Helsingborg 1997 var till att börja med ljummet. En vanlig reaktion var att »jag forskar ju i äldre tid, inte 1900-tal». Allt fler fick dock upp ögonen för skivans potential och vad de stora sökmöjligheterna kunde erbjuda, och skivan kom att bli en stor försäljningsframgång för förbundet.[6] Redan första skivan fick fler målgrupper än släktforskare, från akademiska forskare till myndigheter och journalister.

»Utan Johan inga skivor»

De digitala registren skulle inte ha stort värde om det inte fanns något sätt att strukturera materialet, göra det sökbart och publicera det. Efter att förbundsstyrelsen godkänt Carls projektförslag inledde han ett nära samarbete med Johan Gidlöf,[7] historiker och arkivsystemutvecklare vid Stockholms stadsar-

[6] Skivan kom att säljas i två och ett halvt tusen exemplar fram till den andra versionen gavs ut år 2000. Det innebar en intäkt på över en miljon för förbundet sedan produktionskostnaderna på 127 000 kronor dragits av.

[7] Johan, född 1968, startade redan som femtonåring, 1983, det lilla handelsbolaget Digdata för konsulttjänster och tillverkning av dataprogram, och det är som sådan konsult han har deltagit i skivprojekten. Hans humanistiska kompetens är omfattande med historia och arkeologi som huvudämnen. Sedan 2009 är han enhetschef på avdelningen Bearbeta och Publicera på stadsarkivet. Han har från 1989 och framåt deltagit i många slags digitaliserings- och publiceringssammanhang, bland dem Nationella arkivdatabasen (NAD); regionala arkiv-

Johan Gidlöf. Foto: förf. 2012.

kiv. Johans erfarenhet av stora databaser hade avgörande betydelse för hela projektets framgång – »utan Johan inga skivor», som Carl betonar. Vid den här tiden rörde det sig till stor del om jungfrulig mark, eftersom något liknande projekt och i denna storleksordning inte hade genomförts tidigare. Den främsta utmaningen låg i att bringa ordning i det ofantliga materialet och att skapa lösningar som dels gjorde det möjligt att kvalitetssäkra materialet, dels gjorde dessa uppgifter snabbt och enkelt sökbara.

Johan hade anställts på stadsarkivet i oktober 1995, bara någon månad innan Carl fick sin idé, för att arbeta med det nystartade Söderprojektet. Arbetet gick ut på att på något sätt publicera bland annat de uppgifter i det digitala Rotemansregistret som hade koppling till Söder. Båda projekten hade många utmaningar gemensamma, och den slutliga *Sveriges dödbok* och Söderskivan[8] kom att dela på vad som då var en teknisk innovation.

Det här var före internet, före Google. Det gigantiska digitala Rotemansregistret innehöll redan 1995 2,3 miljoner poster med personer som bott i och flyttat till eller från någon av Stockholms församlingar.[9] Man visste inte om och i så fall hur materialet överhuvudtaget skulle kunna publiceras. Få tidigare databaser hade varit större än att de fick plats på en enda diskett, och här var något i en helt annan skala. Det fanns inga programvaror som kunde användas för att ge ut sådana stora mängder data i sin helhet; att kunna publicera

och källdatabaser i Stockholm, Södermanland, Värmland och Kolsva i Västmanland m. fl.; Riksarkivets projekt för digitalisering av medeltida pergamentsomslag vilket startade 1995; digitaliseringen av Brandkontorets och Allmänna Brandförsäkringsverkets handlingar, samt en hel del annat. Liksom Carl medverkar han i de internationella SweCens-/NAPP-projekten för vetenskapligt tillgängliggörande av folkräkningsmaterial.

[8] *Söder i våra hjärtan – människor och miljöer i Stockholm 1870–1930*, utgiven som cd av Stockholms stadsarkiv 1998.

[9] Rotemansregistret innehåller personuppgifter ur det folkbokföringssystem med samma namn som användes i Stockholm 1878–1926.

fler än 10 000 poster i taget ingick knappt i föreställningsvärlden. Det gick visserligen att söka efter specifika data i Rotemansregistret, men en sökning kunde ta orimligt lång tid. Utan en lösning på det problemet skulle det inte heller gå att göra *Sveriges dödbok* till något som fungerade i praktiken.

Johan berättar. Det gällde att utveckla två teknologier: en egen kod som var licensfri och en modell för en kontextuell värld där användaren kunde vandra mellan olika former av data, till exempel från text till bild, det som vi nu ser som självklart med internet. För att kunna hantera den stora mängden data och göra materialet sökbart med snabba söktider utvecklade Johan lösningar som visserligen krävde en mycket omfattande förprogrammering men som gav sökningarna en prestanda som dittills inte hade varit tänkbar.[10] Han betonar särskilt att de tekniska lösningar som använts för de stora databaserna på skiva genom åren inte har tillkommit i ett vakuum utan är resultatet av ett ständigt samspel med uppdragsgivarna. Stockholms stadsarkiv och Riksarkivet SVAR, som har publicerat flera av skivorna, har där spelat en viktig roll som idéskapare och bollplank.

De sökresultat man som användare ser när man använder *Sveriges dödbok* är en kombination av uppgifter från flera olika typer av myndighetsmaterial. Det anges också för varje post från vilka register personuppgifterna hämtats. På så sätt ges en helhetsbild med en kvalitet som de enskilda registren inte kan ge. Redan den första versionen av dödboken byggde nämligen på sexton register som skiftade i kvalitet och som var mer eller mindre fullständiga. Vissa uppgifter i ett visst dataregister höll högre kvalitet än motsvarande uppgifter i ett annat dataregister. För att försäkra sig om att den mest pålitliga uppgiften skulle väljas byggde Johan och Carl upp en hierarki där de register som de bedömde höll en lägre kvalitet lades längre ned i detta rangsystem. Uppgifter kom därigenom bara att hämtas från register av sämre kvalitet om uppgifterna saknades i registren på högre nivå i hierarkin.[11] Det var dock mer komplicerat än så. En viss uppgift i ett lågt rankat register kunde vara mer pålitligt än motsvarande uppgift i ett högre klassat register, så ytterligare en dimension måste

[10] För själva sökningarna skapade Johan en indexeringsmodell med hjälp av en kommersiell algoritm för att hantera posterna som statiska dataset i stället för som dynamiska data. Statiska dataset gjorde det möjligt för honom att förprogrammera ett stort antal tänkbara typer av sökningar i materialet med hjälp av matriser, med x- och y-axel, som skapade snitt mellan olika grupper av personer.

[11] Så hade SPAR-registren födelseuppgift per land men inte per församling medan *Registret över totalbefolkningen* även angav födelseförsamlingen.

Carl Szabad har spelat en viktig roll för 1900-talsforskningen om personer och släkter. Det stora lyftet för den moderna svenska släktforskningen kom naturligtvis när kyrkoböcker och mantalslängder blev tillgängliga på internet. Men för den som måste starta från ›scratch‹ lade – och lägger fortfarande – sjuttioårsgränsen för publicering av uppgifter på nätet hinder i vägen. *Sveriges dödbok* och de tre skivorna med *Sveriges Befolkning* för 1970, 1980 och 1990 har gett möjligheter att fylla luckorna. Till den som söker sina anor men bara känner till föräldrarna och kanske vad far- eller morföräldrar hette är i dag det givna rådet: Börja i dödboken eller på någon av de andra skivorna; där finns vad som behövs som grund för fortsatt forskning på nätet. De fyra skivorna har alltså fått utomordentlig betydelse, och initiativet till deras tillkomst är värt all uppskattning från släktforskarrörelsen.

Erland Ringborg, ordförande i Genealogiska Föreningen – Riksförening för släktforskning

till utöver upp och ner. För varje ny version av *Sveriges dödbok* tillkom fler register och detta läggspel blev alltmer komplex för att i den femte versionen omfatta ett trettiotal register i hela sex nivåer för tiden efter 1950.

Carl sitter med under intervjun med Johan och inskjuter en kommentar emellanåt. De verkar mycket samspelta, båda totalt fokuserade och allvarliga under samtalet. Jag känner mig plötsligt rätt osmart.

I samtalet kommer de också in på spänningsmomentet inför varje projekt: »Går det att göra?» Johan säger att nog ingen myndighet hade varit beredd på att det skulle kunna komma någon som Carl på rövarstråt och begära ut deras digitala material. Och när man väl slagit igenom muren kunde man hänvisa till den tidigare utlämningen som precedensfall. Johan påpekar att det som säkerställer att arkivhandlingar överlever är att folk använder dem. Carls begäran om utlämningar av data har för arkivens del lett till att de fått materialet överfört till ett läsbart medium för framtida forskning. Samtidigt har publiceringarna av de stora databaserna inneburit att det har blivit enkelt att snabbt komma igång med släktforskningen. Det har väckt ett märkbart större intresse för att gå djupare ner i arkiven för att se hur folk levde förr.

Uppföljarna till dödboken

Sveriges dödbok, som hittills utkommit i fem versioner med en sjätte på gång med planerad utgivning 2014, kom att bli Sveriges Släktforskarförbunds mest

framgångsrika projekt genom tiderna. Carl har varit involverad i produktionen av samtliga versioner.

Efter framgången med den första skivan fortsatte Carl sin jakt på digitala källor som kunde användas i släktforskningen. Han upptäckte att någon på SCB hade kommit på idén att lägga in befintliga hålkort med äldre statistikmaterial på databand. Med hjälp av dem blev det möjligt att flytta den bakre tidsgränsen från 1968 till 1950 i den andra versionen av *Sveriges dödbok*, som gavs ut år 2000.

Släktforskarna ger namn åt de döda

För de tidigaste åren i första och andra versionen av *Sveriges dödbok* saknade de avlidna namnuppgifter. Carl hade visserligen lyckats hitta ett register hos SCB som även innehöll personnamn för några av dessa år, men en ny lag från 2001 gjorde det då möjligt för SCB att vägra att lämna ut materialet. För att råda bot på detta drog Sveriges Släktforskarförbund igång projektet *Namn åt de* döda med Ted Rosvall som initiativtagare och Carl som dödförklarare. (»Jag hade rejält fel när jag inte trodde att det skulle vara möjligt att mobilisera sådan mängd frivilliga krafter för projektet», säger Carl.)[12] Släktforskare i medlemsföreningarna runtom landet åtog sig att registrera miljontals personuppgifter för avlidna åren 1947–1970. Därefter har man för varje ny version av dödboken gått längre tillbaka i tiden för registreringen. Som projektledare för *Namn åt de döda* anställdes Anna-Lena Hultman. Carl framhåller att hon har gjort ett storartat arbete och att hon har haft en avgörande betydelse för genomförande av projektet genom sin förmåga att engagera volontärer, få in registreringar och göra den första databearbetningen. Detta är något som också är omvittnat från många andra håll. Med något undantag gick landsarkiven med på att ge tillgång till dödböckerna, antingen helt fritt eller genom att tillåta att några få betrodda – bland dem Carl och Anna-Lena – fotograferade delar av uppslagen där inte dödsorsakerna framgick. Projektet har varit mycket framgångsrikt. Anna-Lena koordinerar fortfarande *Namn åt de döda* inför den sjätte versionen av *Sveriges dödbok*, den som ska omfatta samtliga avlidna i Sverige från 1901. Att på detta sätt, genom en kombination av digitala källor och manuella registreringar, kunna samla ett lands alla avlidna under ett århundrade och mer därtill är världsunikt.

[12] Carl är för övrigt själv en av dessa ideella krafter som deltar i *Namn åt de döda*. Han har hittills registrerat avlidna i ett tjugotal socknar.

»… ett kungarike för en sjukanalsläsare!»

Carl säger med viss självironi att han har beskrivits som en kombination av blodhund och pitbull: har han väl huggit släpper han inte taget. Det är inget tvivel om att denna envishet och vägran att släppa taget har varit en viktig förutsättning för skivprojekten. Som i jagandet bokstavligen land och rike runt efter en sjukanalsbandspelare som kunde läsa de databand med pensionsutbetalningar från 1964 till 1970 som upptäckts på Riksförsäkringsverket och som kom att bli ett av underlagen för den tredje versionen av *Sveriges dödbok*.

Arkivarien Jan Appelquist tipsade Carl om databanden och att Riksförsäkringsverket hade övervägt att gallra materialet. Carl tog kontakt med en arkivarie Hansen om att få använda databanden för *Sveriges dödbok*. Problemet var att dessa var i så kallat sjukanalsformat i stordatamiljö, en standard som hade övergetts redan på 1970-talet. Det gällde alltså att få tag på en sjukanalsläsare. Carl kontaktade Tekniska museet som visserligen hade en maskin, men den fungerade inte. På olika omvägar fick han tips om en maskin på Kungl. Tekniska Högskolan, men den var avsedd för 60 Hz (110 volt) och omvandlaren var trasig så även den möjligheten föll. Backupcentralen på Östermalm hade en maskin, men den vakuumsug som krävdes för att databanden inte skulle gå av under läsningen var trasig. Detta skulle kunna fixas, men i stället slängde man läsaren kort därefter. Carl började leta utomlands på olika håll, bland annat i Australien och hos IBM:s museum i södra Tyskland, men ingenstans hade man kvar någon fungerade bandspelare. Hansen deltog också i letandet och lyckades få kontakt med ett amerikanskt företag som åtog sig att konvertera allt, oavsett format. Riksförsäkringsverket skrev ett kontrakt med dem och skickade över de 600 databanden som vägde ett och ett halvt ton. Företaget byggde en bandspelare med sjukanalshuvud genom att använda delar från olika maskiner och lyckades på så sätt få ut 95 % av informationen. Resultatet blev tolv cd-skivor med uppgifter om tjugo miljoner betalningar till 100 000 svenskar som ännu inte hade fått namn i *Namn åt de döda*-projektet. Utan Carls envetenhet att till varje pris använda detta digitala källmaterial och driva jakten på en bandspelare hade det sannolikt gått förlorat.

Dubblerade personnummer hos avlidna stor nyhet i media

Carl blev vid ett tillfälle kontaktad av en läkare som påtalade det egendomliga i att hon hade en cancerpatient som levde men som enligt en namnlös uppgift i dödboken skulle ha dött i Nacka redan på 1960-talet. Carl och Johan arbetade

då på den tredje versionen av *Sveriges dödbok*, och efter Johans genomgång av databasen kunde de konstatera att omkring 9 000 svenskar som avlidit före datoriseringen faktiskt hade haft samma personnummer som någon annan.[13] Felen hade uppstått genom att tilldelningen av personnummer skett på länsnivå och av och till hade samma personnummer, det som ska vara fundamentet i folkbokföringen, delats ut av misstag till två personer. Upptäckten och Carls påpekande att om det funnits avlidna som haft samma personnummer som någon annan kunde det också finnas nu levande personer med dubblerade personnummer slogs först upp på Västerbotten-Kurirens förstasida och uppmärksammades sedan stort av Sveriges övriga media.[14]

Men många fler databaser än så …

Carl har varit engagerad i en lång rad databaser för släktforskare, som du kan se i bilagan till denna artikel. De största är skivorna i serien *Sveriges Befolkning* från 1970 och framåt och *Begravda i Sverige*, vilka båda är hans skapelser och har kommit att bli standardverktyg för oss släktforskare. Andra databaser finns upplagda på Nättidningen RÖTTER, där du hittar dem under länken *Databaser* på startsidan.[15]

Hela Sveriges befolkning i din hand

I samband med arbetet på en uppföljare till den första versionen av *Sveriges dödbok* blev Carl medveten om de mantalslängder som länsstyrelserna började föra digitalt år 1968. För år 1970 fanns sådana databand för hela Sverige (med undantag av Västmanlands län som dock fanns för 1971). Carl lade fram ett projektförslag 2002 om att ge ut en cd med dessa mantalslängder och Sveriges Släktforskarförbund nappade. Efter fem månaders betänketid gick Riksarkivet med på att lämna ut materialet med vissa förbehåll. Detta lade

[13] Det här krånglade till situationen för Johan. För att kunna koppla alla uppgifter i olika register till en viss person måste personen ha något som gör den unik, och nu visade sig att premissen att en person alltid hade ett unikt personnummer inte höll. Ibland fanns dessutom bara födelsedatum utan slutsiffror.

[14] Efter detta gjorde SCB en genomgång av sina databaser och kunde då identifiera ytterligare 4 000 svenskar med dubblerade personnummer.

[15] I bilagan till denna artikel finns korta beskrivningar av samtliga skivor och nätdatabaser till vilka Carl medverkat.

> Carl har en otrolig kompetens när det gäller digitalisering. Det är oerhört intressant att diskutera folkräkningsfrågorna med honom.
> *Anders Nordström, chef för Riksarkivet SVAR (Svensk arkivinformation)*

fältet öppet för skivan *Sveriges Befolkning 1970* och dess efterföljare *Sveriges Befolkning 1980*.[16]

Kanske används dessa skivor inte enbart av släktforskare. Carl berättar att de 2010 blev kontaktade av en person från en »cold case»-grupp inom polisen som frågade när *Sveriges Befolkning 1990* skulle släppas. De hade använt skivan för 1980 för att lösa ett, kanske två gamla mord. Genom skivan hade man nämligen kunnat identifiera vilka som bodde i samma trappuppgång till den mördade och därmed hitta en koppling dem emellan.

Förutom kontinuerliga och heltäckande husförhörslängder och församlingsböcker har Sverige återkommande, rikstäckande folkräkningar från år 1860, och denna kombination av folkbokföringsmaterial gör Sveriges folkbokföring unik. SVAR hade i ett arbetsmarknadsprojekt låtit registrera samtliga personer som nämndes i folkräkningen 1890,[17] och förbundet kontaktade SVAR om att få göra en skiva av folkräkningen. Enligt avtalet skulle förbundet – det vill säga Carl och Johan – producera skivan. För det skulle förbundet få en liten del av försäljningsintäkterna medan resten tillföll SVAR. Förbundet hoppades att detta sockrade avtal skulle locka till fortsatt samarbete, och det blev också en *Sveriges Befolkning 1900*. SVAR har sedan på egen hand gett ut *Sveriges Befolkning 1880* och *Sveriges Befolkning 1990,* och man har dessutom en liknande skiva för 1910 på gång med planerad utgivning 2014. Carl och Johan har nyckelroller även i dessa projekt.

Barnhusbarnen lyfts fram

En av de nätdatabaser på Nättidningen RÖTTER som Carl medverkat till är Barnhus-Sök. Den tillkom när Carl höll på med faksimilutgåvan av *Den introducerade svenska adelns ättartavlor* och ville ha något som motpol till all denna adel. År 1996 startade han därför ett projekt inom SSGF, där han suttit i styrelsen sedan 1986, för att skapa en sökbar databas med alla barnhusbarn

[16] Detta enligt uppgift av Anders Nordström, chef för SVAR, i intervju den 19 februari 2013.

[17] Folkräkningen var ett utdrag ur husförhörslängden den 31 december 1890 som varje socken var ålagd att skicka in till SCB.

vid Allmänna Barnhuset i Stockholm för åren 1713–1802. SSGF-medlemmar, huvudsakligen några i styrelsen, excerperade alla de uppgifter om barnhusbarnen som ingår i de sexton volymerna med barnhusrullor på Stockholms stadsarkiv,[18] och 2002 kunde man så lägga upp Barnhus-Sök på RÖTTER. Barnen bodde på barnhuset i genomsnitt tre år. När de nått en arbetsför ålder utplacerades de i fosterhem runtom i landet, oftast för att tjäna som billig arbetskraft. Tack vare Barnhus-Sök kan man söka på det inskrivningsnummer som brukar anges för barnhusbarn i husförhörslängderna och se samtliga poster om denna person i matriklarna.[19]

Alla svenska ortnamn på cd

Svenska Ortnamn är den skiva jag själv använder oftast. Ibland kör man fast när man ska försöka tolka ortnamn i källorna, det är ofrånkomligt. Kanske är det bara en del av namnet som går att läsa, eller så är namnet läsligt men det är svårt att avgöra i vilken socken platsen ligger. *Svenska Ortnamn* har där blivit mitt bästa hjälpmedel. Även den skivan är ett av Carls initiativ. Den innehåller Lantmäteriets databas med de 403 000 ortnamn som finns på topografiska kartan och som Lantmäteriet skannat in med en avancerad metod.

Lantmäteriet framhöll databasens höga kvalitet. Nu är det intryck jag fått av Carl under samtalen att han har ett starkt behov av – jag antar att man rentav kan kalla det en fixering vid – att alltid själv verifiera det digitala materialets kvalitet innan han är beredd att acceptera någons kvalitetsanspråk, och så var det även här. Efter avancerade testkörningar på oväntade sätt kunde Carl och Johan faktiskt visa på ett mycket stort antal felaktigheter. Jag återger ett par exempel på dessa tester, eftersom de belyser hur Carl och Johan har arbetat för att kvalitetssäkra materialet, det som är själva nyckeln till skivornas framgång. I Johans sökprogram var det möjligt att visa sökta orter och kategorier av platser som röda prickar på en Sverige-karta. Carl utnyttjade denna funktion för att snabbt kunna se om olika slag av orter och platser fanns på geografiskt möjliga ställen. Han sökte exempelvis efter alla fyrar, som naturligt nog borde ligga längs stora vatten enbart – vilket inte alla gjorde på kartan. En annan testkörning gick ut på att se hur de röda punkterna var fördelade på

[18] Man registrerade 21 000 poster rörande sammanlagt 7 000 barnhusbarn. Kompletterande material fick man från stadsarkivet genom ett utbytesavtal.

[19] SSGF fortsatte sedan arbetet och gav 2008 ut en cd-skiva med barnhusbarn som sträcker sig fram till år 1900.

kartan. Carl noterade då att inga prickar någonsin syntes inom två fyrkantiga områden i Västergötland. Luckorna visade sig bero på att Lantmäteriet hade missat att skanna två hela kartblad. Det tog Lantmäteriet ett halvår att åtgärda alla de brister som upptäckts under testerna, men resultatet blev en betydlig höjning av kvaliteten i ortsnamnsdatabasen. Det har förstås ökat dess värde som verktyg inte bara för släktforskare.

Uppsägning och gravsättning och en ny karriär

Sveriges Släktforskarförbund hade ambitionen att allt som gavs ut skulle vara rikstäckande så flera databaser som Carl initierat gavs i stället ut av SSGF. En av dem blev föregångare till ett mycket större projekt. Carl hade läst en notis om att man på Stockholms kyrkogårdsförvaltning datoriserade gravregistren för kyrkogårdarna. Han knallade upp till dem och frågade om det var möjligt att få ge ut registren på cd-skiva. *Begravda i Stockholm*, som gavs ut som SSGF:s första skiva 2003, blev ett efterfrågat hjälpmedel, särskilt som man där kunde se och få personuppgifter för alla som lagts i en och samma grav. Tanken att göra något motsvarande för hela Sverige låg därför nära till hands. Carl lade fram ett projektförslag för Svenska Kyrkans Församlingsförbund och diskuterade de etiska och juridiska frågorna. Församlingsförbundet ställde sig positivt till en utgåva, förutsatt att inga uppgifter om levande gravrättsinnehavare kom med. Den stora utmaningen låg i att församlingarna använde fem olika administrativa programvaror för sina register över gravrätter och begravda. Programmakarna gick med på att utan ersättning skapa en exportfunktion just för detta projekt, och i januari 2008 kunde Carl meddela förbundsledningen att allt var klart för att sätta igång med *Begravda i Sverige*.

Den följande händelseutvecklingen var kanske oväntad. Varje år Sveriges Släktforskarförbund hade släppt en egen skiva som *Sveriges Befolkning 1970* – alltså dem som producerats med Carl som projektledare och i flera fall som initiativtagare – hade försäljningen ökat med flera miljoner medan de skivor som framställts av förbundet åt SVAR bara gav en mindre del av försäljningspriset.[20] Förbundet hade dock dragit på sig kostnader för stora lokaler och personal som inte motsvarades av intäkterna. De sju miljoner som förbundet haft i kassan vid ingången av 2003 hade efter några år förvandlats till en bråkdel. Som ett led i att rädda förbundet från konkurs försökte styrelsen lösa

[20] Förbundsordf. Ted Rosvall, »Varför ett så stort underskott?», *Angeläget 2/2007*, s. 26 [http://www.genealogi.se/filer/Ango72.pdf].

det fleråriga hyreskontraktet och skaffa mindre lokaler. Man minskade också personalstyrkan och Carl var nu en av dem som sades upp.

Uppsägningstiden skulle avslutas med att han körde sitt föreslagna *Begravda i Sverige*. Hans personliga känslor inför situationen må ha varit som de var, men man kan utan överdrift säga att han avslutade sin tid på förbundet med flaggan i topp. De personliga kontakterna var avgörande för projektets framgång. Carl ringde över tusen samtal till den ena kyrkogårdsförvaltningen efter den andra, pratade om ditt och datt och älgar och surströmming och övertalade dem att medverka, och till slut hade de flesta av landets kyrkogårdsförvaltningar skickat in sina digitala gravböcker. Eftersom varje förvaltning hade lagt upp registren på sitt eget sätt blev det en väldig arbetsuppgift att att kvalitetssäkra och strukturera om uppgifterna om alla dessa 5,3 miljoner avlidna till en enhetlig standard.[21] *Begravda i Sverige* släpptes i december 2008 och därmed upphörde Carls anställning. Skivan blev en försäljningsframgång med hittills 8 000 exemplar sålda och miljonintäkter till förbundet.

Efter uppsägningen på förbundet anlitades Carl av Stockholms stadsarkiv för arbetet med cd-skivan *Finländare i Stockholm*. Därefter kontaktade Carl SVAR och föreslog att de skulle ge ut folkräkningen 1880 och den digitala mantalslängden 1990 på skiva, och han anlitades omgående som projektledare för detta arbete. Han medverkar numera, liksom Johan Gidlöf, som digitaliseringsexpert och redaktör för Riksarkivet och Max Planck Institute for Demographic Research i de stora SweCens- och NAPP-projekten (om dessa, se nedan). Även Sveriges Släktforskarförbund har i efterhand anlitat Carl och Johan för att ta fram nya skivor.

Kommande projekt?

Jag frågar Carl vad han har på sin önskelista. Han skulle vilja få till stånd en prövning för att ge ut en ny *Sveriges Befolkning 1970* men denna gång också med yrken bland personuppgifterna. En *Sveriges Befolkning 2000* står också på listan. »Skatteverket har det aldrig gått att tala med», säger Carl, utan underlaget skulle i så fall komma från Försäkringskassan. Med de komplexa datasystem som nu används skulle det dock kräva rätt omfattande programmering för Försäkringskassans del för att att få ut uppgifterna. Dessutom

[21] Carl Szabad har beskrivit sitt arbete med Begravda i Sverige i artikeln »Sveriges Gravbok – så här gick det till» i *Angeläget 2008:2*, s. 6–7. [http://www.genealogi.se/filer/Ango82.pdf]

måste juristerna godkänna ett sådant utdrag, så det lär dröja ett tag innan en sådan skiva blir en verklighet.

Ett planerat projekt ligger honom särskilt varmt om hjärtat. Det går under arbetsnamnet *Livsöden*. Han tänker sig den som en arkivpedagogiskt uppbyggd dvd med ett hundratal detaljerade biografier av personer från olika samhällsklasser och tidsperioder. Biografierna skulle följa personerna från vaggan till graven och demonstrera dels vilka de viktigare typerna av källmaterial är, dels hur de kan kombineras och komplettera varandra. För varje personuppgift skulle primärkällorna redovisas med fotografier och kommentarer. Vill du forska om skattebönder på 1500-talet? Eller adelskvinnor på 1600-talet? Eller skollärarinnor på 1800-talet? Eller statare på 1900-talet? I stället för att på traditionellt vis redogöra för en källserie i taget eller diskutera källkritik på ett teoretiskt plan skulle man utgå från personen. Jag hoppas att någon av de stora genealogiska aktörerna ser projektets potential.

Om kvalitet och konsten att göra sitt arbete osynligt

Men över till det här med kvaliteten. Att få över data från gamla databand till hårddisk har varit den lätta delen i skivprojekten. Att därefter skapa något användbart av uppgifterna har krävt ett långt större arbete. I synnerhet Carls uppgift i denna projektfas har varit att se till att data i databasen hållit en hög kvalitet, även om Johan förstås också varit engagerad i databearbetningen. Det är på sätt och vis ett otacksamt arbete, eftersom en god kvalitet, det som fungerar, inte brukar uppmärksammas av användaren till skillnad från dålig kvalitet.

Kvalitet är ett luddigt begrepp. I det här sammanhanget skulle man kunna definiera det som ett mått på hur väl en skiva lever upp till våra behov och förväntningar, underförstådda och uttalade. Det handlar om mycket mer än att skivan ska innehålla många uppgifter, mer än bara det som syns. Jag ser ett snyggt omslag; ett rent, avskalat gränssnitt;[22] ett sökformulär som är enkelt att förstå; snabb visning av sökresultaten; tydliga och prydliga sammanställningar av uppgifter som man kan skriva ut. Det är lätt att se att skivorna håller en hög kvalitet i det avseendet.

Utöver det finns det emellertid en osynlig kvalitet, egenskaper som man inte märker förrän man använder skivan. Eller inte märker alls. Eller som

[22] Det avskalade, rena gränssnittet i *Sveriges dödbok* som kom att återgå i de följande skivorna har formgetts av Johan Gidlöf och mediateknikern Jarmo Sundman.

man som användare inte själv kan bekräfta. För skivornas del borgar denna kvalitet för att jag ska kunna hitta uppgifter och känna mig trygg med de svar man får. Det innebär att det måste vara möjligt att söka efter personer utifrån många olika kriterier som är relevanta i min forskning, som kön, födelseförsamling, del av namn, civilstånd eller ålder vid dödsfall. Dessutom måste jag kunna känna mig säker på att jag alltid får upp samtliga personer i databasen som matchar mina sökvillkor. Har jag sökt efter alla kvinnor som har avlidit i Stora Kopparbergs församling på 1950-talet ska den lista med personer som visas vara komplett och korrekt. I slutändan beror nämligen värdet av ett arkiv, fysiskt eller digitalt, inte så mycket på vad som stoppats in utan på vilka uppgifter man kan få ut och i vilken form. Om vi inte kan vara säkra på att skivan visar alla sökta personer förlorar den snabbt sitt värde. Då vet vi ju inte vad det innebär om vi inte hittar personerna i fråga utan måste i slutändan ändå försöka få tag på de ursprungliga, obearbetade dataregistren.

Inget av de dataregister som har använts för de större skivorna har varit i sådant skick att de har kunnat användas rakt av. I *Sveriges dödbok* handlade det redan från början om miljoner personer från olika register. Det utlämnade materialet innehöll tiotusentals och åter tiotusentals felinmatningar och inkonsekventa namn och stavningar, eftersom digitala register inte nödvändigtvis är mer befriade från fel än manuellt förda. De innehåller ofta vissa typer av fel som är direkt kopplade till den dåtida tekniken. Den snabbhet i inmatningen som tangentborden erbjöd kunde leda till slarvfel som vid skrivning för hand hade upptäckts, som att man vid angivande av datum råkade

Sveriges dödbok är naturligtvis ett otroligt bra forskningshjälpmedel för släktforskare när det gäller 1900-talsforskning. Men det är också ett användbart verktyg för professionella samhällsvetenskapliga forskare, vilket släktforskare kanske är lite omedvetna om. Jag har kolleger som utnyttjat databasen för att på församlings-/kommunnivå ta fram uppgifter om bland annat dödlighet i olika åldrar. Det har stor betydelse när man velat undersöka om olika röstningsförfaranden i kommunerna direkt eller indirekt påverkat utformning av fattigvård och så vidare. Särskilt det frivilliga arbete som lagts ner på registrering av döda under första halvan av 1900-talet får därför ett extra värde som man nog inte tänkte på när projektet planerades.

Michael Lundholm, professor i nationalekonomi, statssekreterare på Finansdepartementet

ange en månadssiffra som överskred siffran tolv. Tangenternas konstruktion på tangentborden ledde till ofrivilliga dubbelslag. De fasta, snålt tilltagna fältlängderna som bara rymde ett visst antal tecken gjorde det frestande att använda närliggande fält som »fortsättningsfält» när ett visst fält var fullmatat, trots att dessa fält var reserverade för annan information, eller att man förkortade uppgifter till oigenkännlighet. Andra vanliga fel i dataregister är felaktiga årtal: personer kan vara födda efter sin död eller ha blivit änka eller änkling som spädbarn. Ibland har man i hastigheten skrivit in förnamnet där efternamnet skulle ha stått eller bara ha gjort något så oskyldigt som att råka lägga in ett blanksteg i början av namn eller tidsangivelser. Åter andra fel är betingade av ändringar i den geografiska strukturen genom att församlingar och kommuner har bytt län och församlingar har nybildats och sammanslagit. Det har lett till att uppgifter om församling för födelse eller dödsfall ibland är felaktiga – församlingen ifråga existerade helt enkelt inte vid den tidpunkten.

Om inte dessa fel identifieras och åtgärdas – Carl kallar det tvättning – går det inte att hitta alla dem vi söker, och materialet skulle betydligt mindre användbart. Varje skivutgåva har därför föregåtts av en mycket omfattande och kvalificerad datatvätt. Johan beskriver tvättningsprocessen som en slags hermeneutisk cirkel, där människan identifierar fel; datorn gör ett rättningsunderlag; människan gör en bedömning och rättningsförlaga; datorn rättar maskinellt; nya fel identifieras, och så vidare. »En spiral mot bättre och bättre kvalitet som inte kan göras av endera parten utan endast i samspel.»

Allt kvalitetssäkrande arbete måste vara väl genomtänkt och metodiskt genomfört. Vilka fel skulle kunna finnas i materialet? Hur ska jag kunna identifiera dem? Och hur ska jag bäst kunna åtgärda dem? Carl har under åren utvecklat ett stort antal olika körningar som syftar till att hitta alla tänkbara fel, och antalet sådana testvarianter uppgår nu till närmare ett femtiotal. För första versionen av *Sveriges dödbok* körde han testerna för delmängder av databasen i taget, om och om igen, i Microsoft Access. Till detta var han nödd och tvungen. Programmet gav inte samma stöd som Microsoft Excel för användning av avancerade formler för att identifiera misstänkta avvikelser, men det maximala antalet rader i Excel låg då långt, långt under det antal personer man rörde sig med i dödboksprojektet. Dessutom kunde Carl inte bara koncentrera sig på de poster som faktiskt fanns i databasen. I alla större register, särskilt sådana som skapats manuellt, får man räkna med att poster

Carl och Johan diskuterar på Stockholms stadsarkiv. Foto: förf. 2012.

som borde finnas där saknas, och att ta fram tester som hittar sådana hör till de större utmaningarna.[23]

I de större projekten har Carl lagt ner månader på att gå igenom miljontals poster på längden och på tvären, rätta och flytta om, komplettera och koda för att skapa sådan kvalitet och göra uppgifterna sökbara utifrån de kriterier som är mest relevanta för oss. Han har byggt upp omfattande översättningstabeller och söklistor för att hantera inkonsekvenser, varianter av namn och översättningar av vad dåtida födelseförsamlingar motsvaras av i dag.[24] Detta

[23] Vissa fel framstår som uppenbara, men bara om man tänker på att söka efter dem. Som när Carl sökte efter personer födda 1981 i den digitala mantalslängden från 1980 och fick ett stort antal träffar. Det visade sig att för Göteborgs del innehöll vad Riksarkivet trodde var mantalslängden för 1980 i själva verket längderna för åren 1981–1985 medan just 1980 saknades. Ett av testen inför *Sveriges Befolkning 1890* och *Sveriges Befolkning 1900* som svar publicerade gick ut på att jämföra scb:s uppgifter om antalet invånare per församling med antal registrerade personer i databaserna. På så sätt kunde Carl upptäcka missar som att i bägge fallen hade flera församlingar fallit mellan stolarna och inte registrerats.

[24] Somt gick förhållandevis enkelt att åtgärda som att översätta de kryptiska myndighets-

arbete har gjort att det färdigbearbetade materialet håller högre kvalitet än ursprungskällorna. Samtidigt är det ogörligt att detaljgranska de tusentals konsekvenserna av varje omfattande rättning. Vissa fel är viktigare än andra och kvalitetsarbetet måste inriktas på vad som leder till de största fördelarna för användarna. Det innebär med andra ord att en större rättning kan ske på bekostnad av något annat.[25] Som Carl formulerar det: »Kan jag rätta tusen fel är det bra även om det resulterar i fyra nya.» Och vissa typer av fel går av naturliga skäl inte att upptäcka vid datatvätten, som exempelvis att någon felaktigt skrivit in ett Jansson som ett Hansson.

Allt det arbete som Carl och Johan har lagt ned på tvättning, strukturering av data och kodning för varje skivutgåva är den digitala motsvarigheten till den digra uppgiften att förteckna ett stort arkiv. Arbetsinsatsen och kvalitetssäkringen är osynlig för användaren och har ibland lett till vad Johan kallar »ställföreträdande fartblindhet». Man ser att det finns ofantliga databaser på nätet och tror att man själv kan göra likadant – »lägg ut det bara!» – utan att inse det stora arbete som krävs.

Belöningen för deras arbete, som har varit själva förutsättningen för skivornas användbarhet, är tystnad: färre klagomål från användarna.

Skivorna som källor – ett källkritiskt förhållningssätt

I en enkät från 2012 med 439 deltagande släktforskare framgår att nästan alla av dem använde *Sveriges dödbok* och *Sveriges Befolkning*-skivorna i sin forskning. På frågan om vilket medium de hade störst förtroende för som källa svarade drygt en fjärdedel att de litade mest på cd- och dvd-skivorna.[26] Så ställd går nog frågan inte att besvara. Tar man *Sveriges dödbok* så baseras de

koderna som varierade över tid. Annat var hanterligt men tidskrävande, som skapandet av söklistor med alla namnvarianter så att användare skulle kunna få träff på alla Andersson, Anderson, Anderzon och Dahlbeck, Dahlbäck och Dalbäck. Jag fick en glimt av omfattningen av arbetet när Carl berättade att hans slutliga översättningstabell för de födelseförsamlingar som funnits omfattade 50 000 namnvarianter. Enbart för Stora Kopparbergs församling fanns i underlaget till *Sveriges dödbok* ett åttiotal namnvarianter som en följd av de snäva fälten.

[25] Ett exempel: Ett vanligt fel i dataregistren är att grav accent har använts i stället för akut accent eller vice versa i namn. En rättning av detta skulle kunna omfatta något enstaka namn där bäraren medvetet valt att skriva sig med »fel» accent.

[26] Annelie Jonssons i Falköping enkät »Hur använder släktforskare datorn som hjälpmedel? En empirisk undersökning med hjälp av Internetenkät», daterad 2012-05-10. Sammanställningen med enkätsvaren fanns i mars 2013 upplagd på webbadressen www.westgota.se/uppsats/AnnelieJonsson_enk2012.pdf.

två första versionerna på den officiella, digitala folkbokföringen. I den tredje versionen ingår dessutom en en miljon manuellt registrerade personuppgifter ur dödböckerna som ett resultat av *Namn åt de döda*, och för varje ny version har dessa uppgifter ökat betydligt. Det är ofrånkomligt att det finns en större osäkerhetsgrad i kvalitetsnivån på materialet inskickat av volontärer än i det digitala myndighetsmaterialet, och detta har återspeglats i att de inskickade registren har krävt särskilt omfattande tvättningsomgångar från Carls sida. *Sveriges Befolkning*-skivorna för 1970, 1980 och 1990 återgår på de digitala mantalslängderna för dessa år. *Sveriges Befolkning*-skivorna för 1880, 1890, 1900 och den kommande 1910 bygger däremot på avskrifter av avskrifter: manuellt registrerade poster i församlingssammanställningar som i sin tur är utdrag ur husförhörslängder eller församlingsböcker och där många namn och uppgifter har feltolkats antingen i första eller andra ledet. Skillnaden i kvalitet och pålitlighet kan därför vara stor mellan dels uppgifter inom samma skiva, dels mellan två skivor.

Skivorna och den personliga integriteten

Det sena kyrkboksmaterialet är spärrat, eftersom där ingår en blandning av harmlösa och känsliga uppgifter. Med en digital utgivning har det varit möjligt att filtrera bort uppgifter som bedömts kunna vara känsliga som dödsorsak och födelseland liksom uppgifter om skyddade personer. Carl har i sina ansökningar om utlämning av de digitala källor som ligger närmare nutid medvetet och av integritetsskäl valt att bara begära ut vissa slag av personuppgifter. Detta till trots har utlämningen av varje enskilt digitalt material föregåtts av utdragna diskussioner med jurister och myndigheter: vilka data kan lämnas ut utan att man riskerar den personliga integriteten? SCB har haft en tydlig benägenhet att definiera alla digitala data som statistiksekretess. I april 2001, nio månader efter andra versionen av *Sveriges dödbok*, ändrades i lag sekretessen för avlidna i SCB:s register. Det innebär att efter 1999 har det inte varit möjligt att få något digitalt material om avlidna utlämnat därifrån. Uppgifterna om avlidna under det första årtiondet av 2000-talet i *Sveriges dödbok* kommer i stället från Försäkringskassan, som har gjort en annan sekretessbedömning.

För den personliga integritetens skull och för att förhindra att material sprids i strid mot Personuppgiftslagen så att enskild person kan lida skada har Riksarkivet, SCB och Försäkringskassan konsekvent lämnat ut digitalt material i maskinläsbar form till Sveriges Släktforskarförbund med starka

förbehåll. Materialet har enbart fått användas för att framställa en skiva, och efter publiceringen måste filerna förstöras. Eftersom förbundet inte äger det utlämnade myndighetsmaterialet får det inte säljas eller överlåtas till tredje part.[27] En annan del av integritetsskyddet är kravet att det inte får vara möjligt att söka efter personer utifrån födelseland på skivorna. Sedan 1977 har det varit möjligt för hotade eller förföljda personer att anhålla om att deras folkbokföringsuppgifter ska sekretesspärras, och dessa personer har utelämnats helt från skivorna.

De digitala publiceringarna har gjort allt fler nedslag i modern tid tillgängliga. Mycket kan naturligtvis ha hänt mellan varje nedslag. En mantalslängd visar likaså förhållandena bara vid en viss tidpunkt under året och säger inte mycket om vad som hänt före eller efter. Antalet nedslag i en följd börjar dock nu skapa tillräckligt många punkter för att man med hjälp av skivorna och sökmotorer och internettjänster som *ratsit.se* och *birthday.se* kan börja dra linjer mellan punkterna och rekonstruera många svenskars liv fram till nutid i någon utsträckning. När jag tar upp frågan med Anders Nordström, chef för SVAR, konstaterar han att det finns en ökad avtrubbning då det gäller publicering av personuppgifter i nutid. »Skriver man in min gatuadress på *birthday.se* får man reda på alla som är mantalsskrivna i mitt hus, och man kan fråga sig hur det kan vara tillåtet. Datainspektionen har i alla fall bedömt att det är så, även om jag inte vet vilket lagrum man stöder sig på.» Han fortsätter: »Använder man skivorna *Sveriges Befolkning* ser man att 1970 bodde jag hos mina föräldrar, 1980 bodde jag med min dåvarande flickvän i Nynäshamn, 1990 bodde jag i Umeå med min fru och en son. Några kanske blir irriterade, men att lägga pussel på detta sätt är i Sverige helt lagligt.»

Den samlade bild av en människa som framträder genom att kombinera olika register med personuppgifter, så kallad dataskugga, kan avvika från den bild varje register ger för sig. Om uppgifterna har samlats in för olika syften och med olika definitioner finns en risk att själva kombinationen av uppgifter leder till en missvisande bild. Det här är förstås själva grundproblemet i släktforskningen som sådan, eftersom vi hela tiden arbetar med att kombinera

[27] Se exempelvis Riksarkivets beslut om utlämnande av utdrag ur 1971 års mantalslängd i maskinläsbar form 2001-12-20, diarienr 42-2001/2195; Riksarkivets beslut om utlämnande av utdrag ur 1981 års mantalslängd i maskinläsbar form 2004-04-28, diarienr 42-2203/3378; Försäkringskassans beslut om utlämnande av uppgifter om avlidna år 2000 2007-03-12, diarienr 1861-2007. Enligt Personuppgiftslagen får uppgifterna inte heller läggas upp på nätet.

just fragment och enstaka glimtar av händelser i tron att det ska räcka för att kunna rekonstruera enskilda personers liv i det förflutna.

Alla folkräkningar i ofantlig databas – men inte för oss

Både Carl och Johan är fortfarande involverade i arbetet med folkräkningarna, och de ingår nu som redaktörer och digitaliseringsexperter i Riksarkivets referensgrupp för de stora demografiska SweCens- och NAPP-projekten. Jag frågar Anders Nordström om SVAR:s arbete med dessa. Han berättar att idén att registrera alla personer i de äldre folkräkningarna dök upp redan på 1980-talet. Man tillämpade självmant en hundraårssekretess och kunde på 1990-talet dra igång med med folkräkningen 1890 tack vare olika arbetsmarknadspolitiska projekt. De skivor SVAR gett ut i serien *Sveriges Befolkning* har haft släktforskarna som kundgrupp vilka genom sina köp delvis finansierat arbetet, men redan från början var avsikten med de digitaliserade folkräkningarna att tillgodose den akademiska forskningens intressen. 1890 års folkräkning digitaliserades i samarbete med det internationella demografiska projektet *North Atlantic Population Project*, NAPP, och folkräkningarna för 1880, 1890 och 1900 finns nu inlagda i NAPP-projektets stora databas för att användas för jämförelser mellan olika länder.

Anders kommenterar: »Vad svensk demografisk forskning i dag saknar är databaser som omfattar hela befolkningen, i synnerhet för den period då det svenska välfärdssamhället formerades. Folkräkningarna, som är ett enastående material och som finns att tillgå från 1860 och fram till Folk- och bostadsräkningarna tar vid 1960, kan fylla denna lucka. Det troliga är att vi efter 1930 fortsätter med 1950 för att sedan gå bakåt och komplettera med 1940, 1920, 1870 och 1860.» Men då talar vi ett tjugotal år i framtiden innan det arbetet är klart.

SVAR får förfrågningar både från utrikes och inrikes universitet om utlämning av data från folkräkningarna för hela eller delar av landet. Akademiska forskare behöver dock få materialet tillrättalagt genom att vissa uppgifter som yrkesbeteckningar ges särskilda koder, liknande det arbete Carl har gjort med 1900 års folkräkning inom NAPP-projektet. Riksarkivet, Stockholms stadsarkiv och flera högre lärosäten startade därför projektet SweCens, kortform för *Swedish Census*, »Svenska folkräkningen». Syftet är att förbereda och tillgängliggöra de svenska folkräkningarna i ett internationellt gångbart format. Alla personuppgifter kommer att kodas enligt en internationell standard. (Carl

har redan tolkat och kodat många tiotusentals varianter av yrkesbeteckningar i 1880 och 1900 års folkräkningar.) SVAR har nyligen fått tillstånd av Riksarkivets jurister att att digitalisera även 1930 års folkräkning för SweCens-databasen. Just 1930 innehåller fler uppgifter som är särskilt värdefulla för demografisk forskning som skolutbildning, inkomst och förmögenhet. Inga uppgifter i det ursprungliga källmaterialet som kan uppfattas som känsligt – etnisk bakgrund, politisk och religiös hemvist och liknande – får dock läggas in i databasen.

När kodningen är klar i samtliga folkräkningar ska de länkas. Avancerade tekniska lösningar ska göra det möjligt att automatiskt och i stor skala, utifrån namn och födelseår, identifiera och följa de flesta svenskar över flera folkräkningar. Det kommer att göra det möjligt att studera olika tvärsnitt av befolkningen under ett halvsekel och mer. Databasen blir dock inte tillgänglig på nätet av integritetsskäl. Nyckelordet är här *akademisk* forskning; fritidsforskare kommer inte att ges tillgång till databasen, åtminstone inte inom överskådlig tid. Det kommer att vara strikt reglerat vilka forskningsprojekt som kommer att få tillgång till materialet. Just nu (april 2013) håller SVAR på att slutföra registreringen av folkräkningen 1910 och därefter tar den omfattande databearbetningen och kvalitetssäkringen vid med Carl och Johan vid spakarna. Man har redan fått tillstånd att lägga ut hela 1910 års folkräkning på nätet. Om den digitaliserade och sökbara folkräkningen 1930 så småningom kommer att göras tillgänglig för släktforskare på något sätt är en öppen fråga.

Carl hade i en av intervjuerna nämnt att den svenska arkivvärldens välvilliga hållning till släktforskarrörelsen bidragit till att göra de stora skivprojekten möjliga.[28] På min fråga om Riksarkivets beredvillighet att lämna ut sitt digitala material för skivorna svarar Anders att Riksarkivet enligt tryckfrihetsförordningen inte har någon skyldighet att lämna ut allmänna handlingar i annan form än på papper. Riksarkivet har ändå valt att lämna ut uppgifterna, detta trots att det digitala materialet även innehållit känsliga personuppgifter (enligt Personuppgiftslagens trettonde paragraf), något som i sig hade kunnat motivera ett avslag. Det hindret har man kommit över genom att materialet har lämnats ut med absoluta förbehåll. Som jag nämnt ovan har dessa förbehåll reglerat vilka uppgifter som skulle få finnas med på skivorna och vilka sökningar som skulle vara möjliga. Enligt förbehållen måste dessutom data

[28] Ett par av riksarkivarierna har också haft ett förflutet som styrelseledamöter i större släktforskarföreningar.

vara krypterade och endast tillgängliga genom den medföljande programvaran. Jag kan tillägga att i projektet *Namn åt de döda* har Riksarkivet visat sin goda vilja genom att tillåta Carl och ett par andra betrodda att i stor skala fotografera av den del av dödböckernas poster över avlidna som inte innehåller känsliga uppgifter. Också där hade man med hänvisning till sekretessen kunnat säga nej.

Slutord

När jag intervjuar Carl förringar han genomgående betydelsen av sina insatser. Han har bara letat reda på gamla digitala källor, han har bara städat upp i materialet, han har bara tagit fram verktyg som han själv skulle ha velat ha i släktforskningen. Hans engagemang för släktforskarrörelsen är starkt och även fritiden fylls av släktforskning och ideellt föreningsarbete. När det gäller andra samtalsämnen tycker jag mig ibland skymta dragen av en alfahanne. Han ställer höga krav på sig själv och på andra. Han har starka övertygelser, uttrycker sig mycket rakt och bör nog inte försöka sig på en karriär inom utrikesdepartementet, säger kärestan Gunn. Men utan denna kombination av egenskaper, starka som svaga beroende på situationen, tror jag inte att vi skulle ha haft alla dessa skivor som gör Sverige så unikt i släktforskarvärlden.

Vad beträffar hans insatser har jag bett en av släktforskarrörelsens nestorer, Håkan Skogsjö, grundare av Nättidningen RÖTTER och Anbytarforum, sammanfatta sin syn:

»Känner man till hur situationen var för de släktforskare som försökte forska i modern tid inser man att Calle har revolutionerat släktforskningen. Han har i praktiken räddat digitala källor som antagligen annars skulle ha gått förlorade för eftervärlden som oläsbara. Långt utöver vad som ingått i hans tjänst har han på eget initiativ letat fram olika källor, sett deras potential och användningsområde, förhandlat med myndigheter och lagt fram färdiga projektförslag. Tillsammans med Johan Gidlöf har han av de digitala källorna byggt databaser som till och med har bättre kvalitet än ursprungsmaterialet. Calles starka engagemang bottnar i att han hela tiden har sett inte Sveriges Släktforskarförbund utan släktforskarna som sin uppdragsgivare.»

Publicerade databaser till vilka Carl Szabad medverkat

Sveriges dödbok 1968–1996. Version 1.03. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och -värdering: Carl Szabad. Red.: Carl Szabad. ISBN: 91-87676-20-6. – Personuppgifter om drygt 2 555 000 personer som avlidit perioden 1968–1996. Uppgifterna är hämtade ur offentliga dataregister och bygger på den officiella folkbokföringen: SCB:s dataregister för 1968–1976 och adressregistret SPAR för 1977–1996. Namn- och adressuppgifter saknas för personer avlidna 1968–1972. Avlidna under 1996 finns med t.o.m. vecka 37. Utg. Stockholm 1997 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Svenska ortnamn. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och -värdering: Carl Szabad. – Drygt 400 000 ortnamn hämtade ur Lantmäteriets databas. Originalidé, databearbetning, strukturering och kvalitetssäkring: Carl Szabad. Utgiven ånyo med 64-bitars operativsystem 2012; innehållsmässigt annars detsamma. (ISBN: 978-91-87676-72-7) Utg. Stockholm 1999 & 2012 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Register-Sök. Databas på Nättidningen RÖTTER med uppgifter om huruvida det finns personregister till olika socknar och var registren finns. Carl Szabad vidareutvecklade Peter Heimbürgers databas med ca 3 000 poster. Den färdiga versionen omfattar 6 840 register med totalt 11,5 miljoner poster. Utg. 1999 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Peter Heimbürger († 2013). Projektledare: Carl Szabad.

Sveriges dödbok 1950–1999. Version 2.0. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och -värdering: Carl Szabad. Red.: Carl Szabad. – Personuppgifter om drygt 4,2 miljoner personer som avlidit perioden 1950–1999. De nya uppgifterna för 1950–1967 är hämtade från SCB:s dödsorsaksregister. Red.: Carl Szabad. Utg. Stockholm 2000 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1970. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och -värdering: Carl Szabad. ISBN: 91-87676-31-1. Personuppgifter för hela Sveriges befolkning – drygt åtta miljoner människor – hämtade ur den första digitalt förda mantalslängden från 1970. Cd-rom. Utg. Stockholm 2002 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Socken-Sök. Databas på Nättidningen RÖTTER med uppgifter om var var och en av Sveriges ca 3 000 socknar är belägen med angivande av landskap, län och kommun. Till grund ligger verket Sveriges församlingar genom tiderna. Carl har här återanvänt Sveriges dödboks översättningstabell av församlingar och landskap och kompletterat med härad från Nordisk Familjebok och Rosenbergs geografiskt-statistiska lexikon. Dessutom anges Statistiska Centralbyråns församlingskod och till vilket landsarkiv socknen hör. Utg. 2002 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad.

Barnhus-Sök. Databas i Nättidningen RÖTTER med uppgifter om över 7 000 barnhusbarn i Stockholm hämtade ur rullorna för Allmänna barnhuset åren 1713–1802. Materialet är regist-

rerat av StorStockholms Genealogiska Förening (SSGF). SSGF gav senare ut en cd med materialet jämte kompletteringar från Stockholms stadsarkiv till och med år 1900. Utg. 2002 av StorStockholms Genealogiska Förening och Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad.

Sveriges Befolkning 1890. – Personuppgifter om alla personer, närmare 4,8 miljoner människor, som var skrivna i Sverige i slutet av 1890. Uppgifterna är hämtade från de utdrag ur församlingarnas husförhörslängder som skickats in till Statistiska Centralbyrån. De uppgifter som ges är namn, boendeort och församling, födelseår och församling, yrke samt hushållstillhörighet. Cd-rom. Utg. Stockholm 2003 av Arkion (Riksarkivet SVAR) och Sveriges Släktforskarförbund. Återutgiven 2004 i engelsk version under titeln Swedish Census 1890. Initiativtagare: Ted Rosvall. Projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Döden spelar schack. Målning av Albertus Pictor från omkring 1480 i Täby kyrka. Denna bild pryder framsidan av den femte versionen av "Sveriges dödbok". Foto: Jarmo Sundman.

Begravda i Stockholm. Personuppgifter om ca 480 000 gravsatta på Stockholms elva allmänna begravningsplatser. Utg. Stockholm 2003 av StorStockholms Genealogiska Förening. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Rosenberg, Carl Martin (2004). **Geografiskt-statistiskt handlexikon öfver Sverige.** Version 1.0. ISBN: 91-975022-0-0. – Rosenbergs klassiska uppslagsbok från 1882–1883 med 70 000 artiklar om landskap, län, stift, härader, städer, socknar, byar, gårdar m.m. Cd-rom. Carl gjorde översättningstabeller för de aktuella socknarna 1881 för kvalitetsgranskningen och skapade normeringstabeller för korrekt återgivning av socken, härad, tingslag och län. Genom plocklistor kunde användaren se alla orter som fanns registrerade inom respektive socken. Utg. Ramsele 2004 (återutgiven 2005) av Riksarkivet SVAR och Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Riksarkivet SVAR. Projektledare: Carl Szabad (för Sveriges Släktforskarförbund). Tekniskt ansvarig: Magnus Johansson på Riksarkivet SVAR (ansv. för sökprogrammet).

Sveriges Befolkning 1980. ISBN 91-87676-37-0. Personuppgifter för samtliga drygt 8,3 miljoner människor som var skrivna i Sverige under november 1980. Uppgifterna är hämtade ur Riksskatteverkets databas med folkbokföringsuppgifter. För Göteborgs och Bohus län är upp-

gifterna hämtade från 1979 eller 1981. Utg. Stockholm 2004 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Emibas. Ver. 1.00. Initierades av förbundsledningen i samarbete med Emigrantinstitutet i Växjö. Utgick från Emigrantinstitutets databas, som hade stora kvalitetsproblem. I skivan ingår också ett omfattande material som förbundet låtit anställd personal registera. Carl Szabad bidrog bl.a. med söktabeller och att tvätta materialet. Utg. 2005 av Svenska Emigrantinstitutet & Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Ted Rosvall. Projektledare: Anna-Lena Hultman. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges dödbok 1947–2003 (Swedish death index 1947–2003). Version 3.0. – Personuppgifter om drygt 4,7 miljoner personer som avlidit perioden 1947–2003. Namn och adresser för 1964–1970 är hämtade från Riksförsäkringsverkets dataregister över pensionsutbetalningar. För åren 1947–1970 har namn och andra uppgifter insamlats i Sveriges Släktforskarförbunds projekt Namn åt de Döda, initierat av Ted Rosvall, ordförande i Sveriges Släktforskarförbund. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och värdering: Carl Szabad. Cd-rom. Utg. Sundbyberg 2005 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Carl Szabad, Ted Rosvall. Projektledare: Carl Szabad; Anna-Lena Hultman (för Namn åt de döda). Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1900: Göteborgs och Bohus län. Databearbetning och -värdering: Carl Szabad. Red.: Carl Szabad. – Innhåller utdrag ur Statistiska Centralbyråns utdrag ur församlingsböckerna för Göteborgs och Bohus län i slutet av år 1900. Utgiven för att demonstrera på Släktforskardagarna 2005 för att visa hur den slutliga databasen skulle se ut. Cd-rom. Utg. Stockholm 2005 av Riksarkivet SVAR. Initiativtagare: Carl Szabad, Ted Rosvall. Projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1900. Version 1.00. Innehåller personer om alla 5,2 miljoner människor skrivna i Sverige i slutet av 1900. Uppgifterna kommer från en manuell excerpering av SCB:s avskrifter av kyrkans husförhörslängder daterade december 1900. Cd-rom. Utg. Ramsele 2006 av Riksarkivet SVAR & Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Ted Rosvall. Projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Årsbok-Sök. Ett personregister på Nättidningen RÖTTER till årgångarna 1988–2005 av Släktforskarnas årsbok. Det går också att söka på ortnamn kopplade till personerna. Sveriges Släktforskarförbund avbröt registreringen 2006. (www.genealogi.se/arsbok-sok.htm). Projektledare: Carl Szabad.

Kugelberg. ISBN: 91-87676-44-3. Innehåller 21 600 bilder ur Kugelbergska samlingen på Kungl. biblioteket. Samlingen omfattar tidningsurklipp som födelse-, vigsel- och dödsannonser, huvudsakligen för åren 1888–1904. Den skanningslösning som användes togs fram av Carl Szabad. Dvd-rom. Utg. 2006 av Sveriges Släktforskarförbund i samarbete med Kungl. Biblioteket. Initiativtagare: Ted Rosvall. Projektledare: Carl Szabad.

Grill, Claes Lorentz (2006). **Statistiskt sammandrag af Svenska indelningsverket**. Version 1.0. ISBN: 91-975022-3-5. Digitaliserad version av C. L. Grills klassiska verk. Bygger på en bokstavstrogen databas upprättad av Riksarkivet SVAR. Carls arbete inbegrep geografisk och militär omstrukturering av data med 33 000 rotehåll och 3 000 officersboställen samt kvalitets-

tester. Utg. Ramsele 2006 av Riksarkivet SVAR & Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Riksarkivet SVAR. Projektledare: Carl Szabad (för Sveriges Släktforskarförbund). Tekniskt ansvarig: Magnus Johansson på Riksarkivet SVAR.

Sveriges dödbok 1947–2006 (Swedish death index 1947–2006). Version 4.0. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och -värdering: Carl Szabad. Red.: Carl Szabad. Personuppgifter om 5,1 miljoner personer som avlidit perioden 1947–2006. Genom projektet Namn åt de Döda är nu uppgifterna för åren 1947–1970 fullständiga med undantag av några mycket stora församlingar. Cd-rom. Utg. Sundbyberg 2007 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Sveriges Släktforskarförbund. Projektledare: Carl Szabad; Anna-Lena Hultman (för Namn åt de döda). Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Begravda i Sverige. Version 1.0. Innehåller gravregister från 563 församlingar och samfälligheter (av totalt 829), sammanlagt 5 360 000 begravda på 2 300 kyrkogårdar, samt närmare 500 kartblad. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och värdering: Carl Szabad. Dvd-rom. Utg. Sundbyberg 2008 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Finländare i Stockholm under sex sekler (Suomalaisia Tukholmassa kuuden vuosisadan aikina). En rad artiklar rörande relationer mellan Finland och Stockholm under de senaste seklen, med anledning av 200-årsminnet av riksklyvningen. Innehåller även fotografier av originalhandlingar. Dvd-rom. Utg. Stockholm 2009 av Stockholms stadsarkiv. Redaktör: Carl Szabad. Projektledare & tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges dödbok 1901–2009 (Swedish death index 1901-2009). Version 5.0. ISBN: 978-91-87676-59-8. Personuppgifter om 5,1 miljoner personer som avlidit perioden 1901–2009. Utgåvan är kompletterad med omkring 2,5 miljoner avlidna under perioden 1901–1946 tack vare projektet Namn åt de Döda samt 272.000 personer avlidna 2007–09. Detta motsvarar runt 70 procent av samtliga döda i Sverige för åren 1901–46, från 1947 är materialet komplett. Originalidé, databearbetning och värdering: Carl Szabad. Dvd-rom. Utg. Solna 2010 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: Sveriges Släktforskarförbund. Projektledare: Johan Gidlöf; Anna-Lena Hultman (för Namn åt de döda). Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1880. ISBN: 978-91-88366-90-0. Personuppgifter om alla de 4,6 miljoner människor som var skrivna i Sverige i slutet av 1880. Uppgifterna är hämtade från de utdrag av församlingarnas husförhörslängder vilka skickades till Statistiska Centralbyrån. Personerna har dataregistrerats i arbetsmarknadsprojekt under ledning av Riksarkivet SVAR. Cd-rom. Utg. Ramsele 2010 av Riksarkivet SVAR. Initiativtagare & projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1990. ISBN: 978-91-88366-91-7. Innehåller personuppgifter om de närmare 8,6 miljoner människor som var skrivna i Sverige i november 1990. Uppgifterna är hämtade från Skatteverkets mantalslängd för 1991. Dvd-rom. Utg. Ramsele 2011 av Riksarkivet SVAR. Databearbetning & -värdering: Carl Szabad. Projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Stockholmsbrott. Om vad arkiven kan berätta om brottslingar i huvudstaden, med flera

hundra exempel på mördare, tjuvar och andra, men också om poliser, domare och bödlar och straffsatser och om hur samhället reagerade. I skivan ingår bland annat material från Carl Szabads excerpering av häradstings- och rådhusrättsprotokoll från 1500- till 1900-talet. Innehåller över tvåtusen fotografier. Cd-rom. Utg. Stockholm 2011 av Stockholms stadsarkiv. Initiativtagare: Johan Gidlöf. Redaktör: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Rotemannen. Version 1.0. Innehåller 4,7 miljoner poster med personuppgifter ur Rotemansarkivet för Stockholm perioden 1878–1926. Carl Szabad har medverkat i databearbetningen. Utg. 2012 av Stockholms stadsarkiv och Sveriges Släktforskarförbund. Projektledare och tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Begravda i Sverige. Version 2.0. ISBN: 978-91-87676-71-0. Innehåller uppgifter om drygt 6,4 miljoner begravda från cirka 3 000 kyrkogårdar, eller 95 % av alla digitalt registrerade i Sverige. Originalidé, datainsamling, -bearbetning och värdering: Carl Szabad. Dvd-rom. Utg. Solna 2012 av Sveriges Släktforskarförbund. Initiativtagare: förbundsordf. Barbro Stålheim. Projektledare: Carl Szabad. Tekniskt ansvarig: Johan Gidlöf.

Sveriges Befolkning 1910. Riksarkivet SVAR:s pågående projekt med planerad publicering 2014. Carl Szabad deltar i arbetet med kvalitetsgranskningen. Ansvarig för kvalitetsgenomgången: Marianne Sundström (Riksarkivet SVAR).